

Öğretim Sırasında Öğrencilerimize Hangi Faaliyetleri Yaptırabiliriz?

Cavit BINBAŞIOĞLU

İyi bir "öğretim" olarak bildiğimiz "aktif öğretim", geniş ölçüde öğrenci faaliyetine dayanır. Bu sebeple, iyi bir öğretim için öğrencileri çalıştırmak, onları faaliyete sürüklemek gerektir, diyebiliriz. Öğrencilere yaptırılacak faaliyetler çok çeşitlidir. Aşağıda, bunların "ferdi", "grup" ve "sınıf" çalışmalarına göre, tasnifli bir listesini sunuyoruz. Öğretmen arkadaşlar, sınıf seviyelerini de göz önünde bulundurarak — sadece bir fikir vermek amacıyla tesbit edilen — bu faaliyetleri çoğaltabilirler.

I — Öğrencilere ferdi olarak yaptırılacak "iş"ler:

1. Fasulye, nohut gibi taneler veya kibrit çöpü gibi uzun çubuklarla yazma alıştırmaları yaptırmak (Birinci sınıfta).

2. İş defterlerine veya dosya kâğıtlarının kenarına çeşitli şekillerde süsler yaptırmak (Her sınıfta).

3. Tahtaya yazdırılan veya yazılan özet şeklindeki yazıları kopya ettirmek (Her sınıfta, bilhassa 1., 2., 3. sınıfta).

4. Bir metni veya kitabı okutmak (Kitaptaki fikirleri anlamalarını kolaylaştırıcı mahiyette birtakım sorular veya direktifler vermek suretiyle).

5. İşlenen ünitelerle ilgili soruları cevaplandırmak (Her sınıfta).

6. Ünite ile ilgili bir parçanın imlâsını yazdırtmak ve sonra bunu kontrol ettirmek (Birinci sınıfta az, diğerlerinde çok).

7. Ünite ile ilgili tahrir veya kompozisyon yazdırtmak. Bağlı, müsterek serbest tahrir (Birinci sınıf hariç, diğer sınıflarda).

8. İşlenen konu, okunan kitap veya metin hakkında özetler yazdırtmak (Birinci sınıf hariç, bütün sınıflarda).

9. Bir şiir veya melodi ezberletmek (Her sınıfta).

10. Ünite ile yahut okunan veya yaşanan bir olayla ilgili resimler yaptırmak (Her sınıfta).

11. Ünite ile yahut okunan veya yaşanan bir olayla ilgili şema, grafik, harita, diyagram yaptırmak (Daha çok 4. ve 5. sınıflarda).

12. Görülen resim, şema, grafik, diyagram gibi şeyleri yazı ile açıklamak (Daha çok 4. ve 5. sınıflarda).

13. Tabiat tasvirleri yaptırmak, rüyaları yazdırtmak (4. ve 5. sınıflarda).

14. Herhangi bir şiir veya yazının anlamına uygun motiflerle güzel yazılar veya afişler hazırlatmak (Ünite konuları ve çevre problemleriyle ilgili olması tercih edilmelidir. Bunlar, çevrenin belli yerlerine asılabilir. Meselâ, veremin yaygın olduğu bir bölgenin okulu, bununla ilgili afişler yaptırıp herkesin görebileceği yerlere astırabilir (Bilhassa 4. ve 5. sınıflarda).

15. Öğrenilen yeni kelimeler yardımıyla belli konularda kompozisyonlar hazırlatmak (Bilhassa 4. ve 5. sınıflarda).

16. Herhangi bir rapor için okunan parçaları özetletmek. (4. ve 5. sınıflarda).

17. Belli bir konu üzerinde hikâye, piyes, şiir hazırlatmak (4. ve 5. sınıflarda).

18. Herhangi bir konu ile ilgili olarak problem çözdürmek, alıştırmalar veya uygulamalar yaptırmak. (Her sınıfta).

19. Ünitenin veya yapılacak herhangi bir işin plânını yaptırtmak (Birinci sınıf hariç, her sınıfta).

20. Öğrenilen tarihî ve hayatî olayları dramatizasyon şekline sokturmak (Her sınıfta).

21. Olay ve hayvanları şahıslandırarak ve bazan komik şekillere sokarak yazdırtmak, temsil ettirmek (Her sınıfta).

22. Okunan bir hikâyeyi — şahıslarını ve bazı şartlarını değiştirerek — yeniden yazdırtmak (Bu da, öğrencilerin yaratıcı kabiliyetlerini geliştirmede önemli bir adım olur.) (Birinci sınıf hariç, her sınıfta).

23. Mektup, dilekçe, senet yazdırtmak (İlkokul Programının "Türkçe" derslerinde kazandırılacak teknikler kısmına bakınız. Program, S. 112-119). (Bilhassa 4. ve 5. sınıflarda).

24. Öğrenilen ve birbirine benzeyen veya benzemiyen şeyler arasında

belli hususlarda basit karşılaştırmalar yaptırmak (Her sınıfta) (Gözlem kabiliyetini geliştirmek).

25. Herhangi bir konu için gerekli kaynakları buldurmak (Her sınıfta).

26. Bir plân çerçevesinde yazısız hartalar üzerinde çalıştırmak (4. ve 5. sınıflarda).

27. Bir plân çerçevesinde üç boyutlu gerçek işler yaptırmak (Çamur, tahta, tel... işleri) (Her sınıfta).

II — Öğrencilere grup halinde yaptırılacak "iş"ler:

Yukardaki çalışma şekillerinin birçoğu, grup çalışmaları ile de yapılabilir. Fakat şu işler grup çalışmaları ile daha iyi yapılabilir:

1. Belli bir ünite veya konuyu plânlaştırmak (Birinci sınıf hariç, her sınıfta).

2. Belli bir ünite veya konunun nasıl işlenebileceği üzerinde tartışma yaptırmak (Her sınıfta).

3. İş bölümü yaparak belli bir problem ünitesi veya konusunun sebeplerini araştırmak (Her sınıfta).

4. Belli bir olayın geçici veya devamlı gözlemini yaptırmak (Bilhassa uygulama bahçesinde yapılabilecek gözlemler, hava gözlemleri) (Her sınıfta).

5. İş bölümü yaparak bir harita veya gazete gibi müsbet işleri ortaya koydurmak (Bilhassa 4. ve 5. sınıflarda).

6. Görülen veya yaşanan bir olay üzerinde tartışmalar yaptırmak (Her sınıfta).

7. Herhangi bir olay veya konu ile ilgili olarak temsil hazırlıklarında bulundurmak (Temsil konusunun seçilmesi, hazırlanması, temsil edilmesi).

8. Sonradan temsil edilebilecek bir piyesin yazdırılması (Bilhassa 4. ve 5. sınıflarda).

9. Bir deneyim konusunu plânlaştırmak, deneyimi yaptırmak (Öğrencilerin yapacakları deneyimlerin tehlikeli deneyimler olmaması gerekir) Bilhassa 4. ve 5. sınıflarda).

10. Uygulama bahçesi ve işlikte, nasıl yapılacağı önceden iyice açıklanmış ve sonucu kontrol edilmiş işlerin yapılmasına devam ettirmek (Her sınıfta).

11. Daha önceden şekli açıklanmış ve tekniği kavratılmış oyunlar oynatmak (Her sınıfta).

III — Öğrencilere sınıfça veya okulca yaptırılacak "iş"ler:

Sınıfın bütün öğrencileri veya okulun bütün sınıfları bazan bir konu üzerinde çalıştırılabilir. Bu, bilhassa birleştirilmiş sınıflar için bir zarurettir. Bu gibi çalışmalar, bilhassa geniş konular üzerinde olur. Konunun kolay ve basit tarafları ilk sınıflara; güç tarafları da ileri sınıflara

verilir. Sonra bunun üzerinde tartışma yaparken birbirlerinin bulduğu sonuçlardan herkes kendi seviyesine göre faydalanır.

Milli bayramlar için yapacağımız hazırlıklarda da böyle bir metoda başvurulabilir. Bunun için yapılacak işler, sınıf veya okulca plânlaştırılır; iş bölümü yapılır. Her grup veya fert, bu üniteye, üzerine aldığı işi yapar. Böylece, birlikte çalışma sona ermiş ve ortaya da bir "eser" konmuş olur.

**

Yukardan beri saydığımız çalışma şekilleri veya "iş"ler, şüphesiz ki, derslerimizde uygulayabileceğimiz "iş"lerin tam bir listesini vermemektedir. Meslektaşlarımız, kendi dene-

melerine ve imgelemlerinin (muhtemel yilelerinin) genişliğine göre bunları arttırabilirler. Bunlar, sadece bir fikir vermek içindir.

Burada, belirtilmesi gereken önemli bir taraf vardır: Öğrencinin bir "iş" üzerinde çalışmalarını sürdürmek, hiçbir şey ifade etmez; yapılacak "iş"in "niçin" ve "nasıl" yapılacağı iyice açıklanmış ve öğrenen bunun, bilincine (şuuruna) varmalıdırlar. Çalışmalar, bir sonuç göre yapılmalıdır. Buna "plânlı" çalışma dendiğini biliyoruz. Böyle plân yapılmadan, "şunu okuy" "bunu yapın" demek bir fayda vermez. Böyle çalışmalar, verimsizdir; kontrol da edilemez.